
BREXIT - НОВ ЕТАП ОТ РАЗВИТИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО

проф. д-р Сава Димов
Бургаски свободен университет

BREXIT - NEW STAGE OF DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN ECONOMIC AREA

Professor Sava Dimov, PhD
Burgas Free University

Summary: This research analyzes some new developments in the European area as Brexit, Bremain and Breeentry. They relate to a referendum exit of Britain from the European Union. Indicate the author's foreign and surveys that confirm argue that they are the logical result of a new format of European economic integration.

Key words: Brexit, Bremain, Breeentry, Breversal, Grexit.

JEL classification codes: C54, E24, E44, H12

Резюме: В научното изследване се анализират някои нови явления в европейското пространство като Brexit, Bremain и Breeentry. Те се отнасят до проведения референдум за излизане на Великобритания от Европейския съюз. Посочват се чужди и автори изследвания, които потвърждават защитаваната теза, че те са закономерен резултат от един нов формат на европейска икономическа интеграция.

Ключови думи: Brexit, Bremain, Breeentry, Breversal, Grexit.

JEL classification codes: C54, E24, E44, H12.

Въведение

Европейското икономическо пространство (European economic area) е уникална съвкупност от различни страни, обединени от Европейска асоциация за свободна търговия (European free trade association) и Европейския съюз (The European union), основан на единия валутен съюз (Euro area), фискалния пакт (Fiscal compact), задължение на страните да се присъединят към еврозоната (Obligation to join euro) и митническия съюз (Customs union).¹ То прокламира историческите ценности като мир, свобода, просперитет, които са в основата на партньорството за по-добро благоденствие на настоящи и бъдещи поколения. Водеща роля в тази ценностна общност играе Обединеното кралство, което е едно авторово предизвикателство да изследва някои от новите икономически реалности и последствия.

¹ HM Treasury analysis: the long-term economic impact of EU membership and the alternatives. April 2016, London SW1A 2HQ, Print ISBN 9781474130899 Web ISBN 9781474130905, p.29

I. От една страна Обединеното кралство е по-силен и по-сигурен като член на Европейския съюз, обединен в многообразието, но от друга – суверенно право е на всеки народ да избира своята проекция на развитие. В този контекст Великобритания винаги е била част от европейското пространство, а визията на Лондон изразява особения британски възглед за характера и смисъла на европейската интеграция. Както сполучливо проф. д-р Никола Аврейски отбелязва, че „поради своите исторически традиции и специфично положение Великобритания продължава да се опитва да съвместява участието си в три „семейства“: на Британската общност (от 1931 г.), на Англосаксонската общност (от 1941 г.) и на Европейската общност (от 1961 г.)”². Великобритания през годините отстоява принципа на атлантизма, който изразява положението, че Европа няма бъдеще без стратегически съюз със САЩ под американско лидерство. Въпреки, че тя в географско и генетично отношение³ изцяло принадлежи на Европа, островното положение на Англия е възприемано като:

- „крепостен ров, защитаващ Острова от Европа“;
- „опърничавият“ член на Обединена Европа;
- британски „прът в колелото“ на европейската интеграция;
- (не)възможният „брак по сметка“ с Обединена Европа, или „най-опърничавият съпруг в този нов брак“ за да се стигне до категоричния авторов извод „по дяволите Европа“ (вместо заключение).

Естествено се налага извода, че **поради периферното си положение Англия е приобщена със закъснение към европейското географско, икономическо, културно и интеграционно пространство.**

II. Въпреки, че е налице приемственост в официалния външнополитически курс на Обединеното кралство, която изразява фразата на бившия британски премиер лорд Хенри Палмерсон „Великобритания няма приятели, а само интереси“, Островът се колебае между следните четири стратегически алтернативи:

Първа алтернатива, възстановяване на британската независимост, както от Америка така и от Европейския съюз. Тя се основава на мисълта за „уникалността на британците“;

Втора алтернатива, залагайки на Америка да се възроди идеята на Уинстън Чърчил за изграждане на съюз на англоезичните нации – Великобритания, САЩ, Канада, Австралия и Нова Зеландия;

Трета алтернатива, да се защити европейската идентичност на Великобритания, тъй като тя има повече общи черти със страните от Стария континент в сравнение с Америка;

Четвърта алтернатива, да се заложи на мостовото положение между Европа и Америка и се извлече максимална изгода.⁴

² Виж: Аврейски, Н. Великобритания и Европа. Обединеното кралство и европейската интеграция. Изд. Фабер, 2016, Велико Търново, ISBN 978-619-00-0320-5, с.185

³ Историческите факти показват, че в диапазона VIII и I век пр. Христа, островите са заселени от келти на континентална Европа. Те с местното население образуват нова етническа общност – брители. От средата на V до началото на VII век нашествие правят северногерманските племена – ангели, сакси, юти и фризи. Те заедно с коренното британско население, прииждащите скандинавци и французи формират англосаксите, нарекли страната си „Англия“. Поради това Паксман, Дж. нарича населението на Острова „някакъв миш-маш – отчасти келтско-британски“. (Проблемът е разискван от: Аврейски, Н. Цит. произв. стр.9, Паксман, Дж. Англичаните. Портрет на един народ. Изд. Еднорог, С., 2013, ISBN 978-954-365-123-8, с. 63)

⁴ Аврейски, Н. Цит. съч., с. 136-137

В хода на този разискван контекст, ще цитираме мнението на двама безспорни авторитети, а именно: на проф. Хенри Кисинджър, който категорично заявява, че „британското обществено мнение никога няма да приеме наднационално решение”⁵ и на проф. Джон Лукач, защитавайки позицията, че „ако англичаните някога бъдат принудени да избират между Европа и Съединените щати, те (поне в обозримо бъдеще) ще изберат последните”.⁶

В геополитически план, основоположниците на единния европейски икономически съюз – Германия и Франция заемат различни позиции по проблема. Докато германските политици предпочитат Великобритания да остане в Европейския съюз, то техните френски колеги изразяват склонност да се разделят с опърничавия член на Обединена Европа.⁷ Очевидно става ясно, **че Обединеното кралство все по-трудно в бъдеще ще поддържа многоликата си социално-икономическа и политическа идентичност.**

III. Като израз на тези реалности са новите предизвикателства пред европейските интеграционни процеси като понятията Брекзит (Brexit), Бремайн (Bremain), Бре-ентри (Bre-Entry), Грексит (Grexit) и други, свързани с тях.

Терминът **Brexit** (с ударение на „е”) е съчетание от думи или както се нарича още портманто (portmanteau) на концепцията за British exit (положението на Великобритания в Европейския съюз). Това е английски неологизъм, образуван от първите букви на „Британия” и „изход”, имайки в предвид „излизане на Великобритания от Европейския съюз”. Той е образуван по аналогия на „Grexit”⁸, който означава възможно излизане на Гърция от европейската структура. Заговори се още за „Грексидент” – масово теглене на парични средства от банките на страната и за „Греферендум” – референдум, в които жителите на страната са против икономите на средства от властите, или „grisis”, термин който обозначава кризата в Гърция. Икономически понятия, добавени в Оксфордския речник на английския език, наред с обозначения за „beer o'clock” и „five o'clock.”

По същество Brexit е британски референдум, който означава възможно излизане на Великобритания от Европейския съюз или както се казва „Should the United Kingdom remain a member of the European Union?”⁹ Както директно се казва „Да остана или да напусна” („Should I stay or should I go”) с обобщени резултати: „Electorate” – 46,501,241 млн. резидентни на UK при „Counting complete Turnout” (избирателна активност) – 72.2%, „Leave” (UK votes to Leave the EU, „Brexit”) – 51.89% (17,410,742 votes), „Remain” – 48.11% (16,141,241), и с отхвърлени бюлетини – 26,033 (0.056%).

⁵ Кисинджър, Х. Политиката. Към дипломацията на XXI век. Издателство „Прозорец&Труд”, С., ISBN: 954-528-340-8, първо издание, 2002, с. 47

⁶ Лукач, Дж. Краят на XX век и краят на модерната епоха. Издателство „Обсидиан”, С., ISBN: 954-824-013-0, първо издание, 1994, с. 176

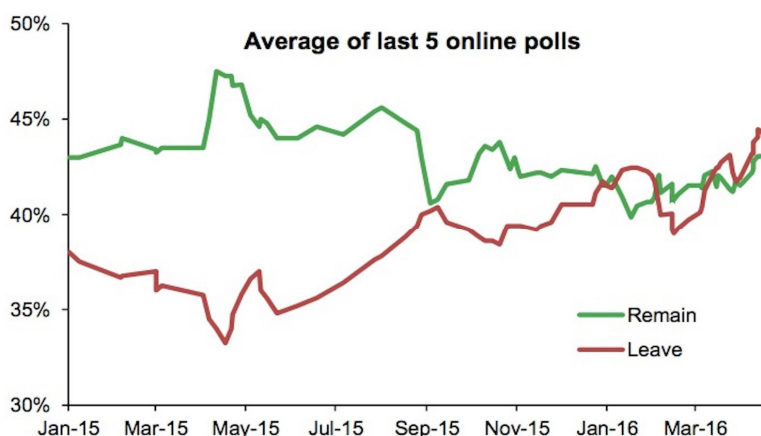
⁷ Виж за подробности: Аврейски, Н. Цит.произв., с.220-221.

⁸ Първата употреба на термина се появява в доклад на един икономист от банка Citygroup през февруари 2012 г., а първото официално цитиране е в раздела „Bagehot's notebook” на списание „The Economist” с дата 21 юни 2012 г.

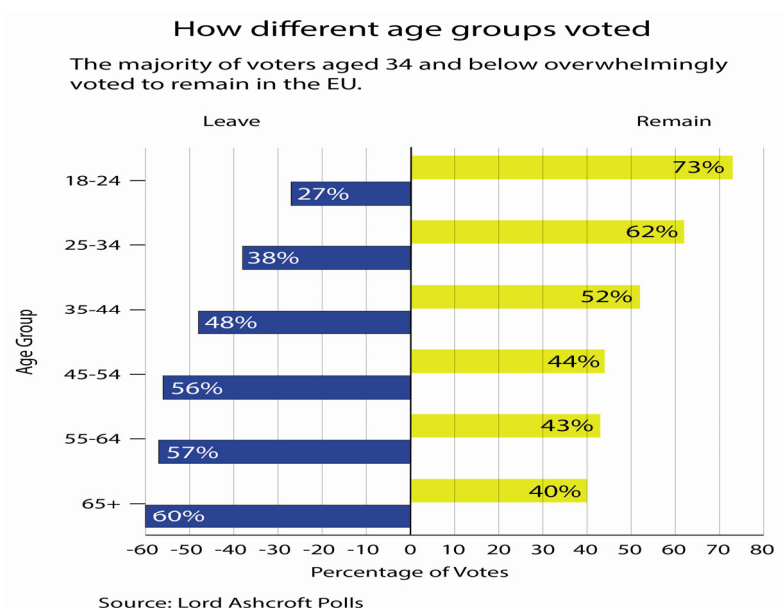
⁹ Състои се на 23 юни 2016 г. при електорат резидентни на Обединеното кралство с резултати както следва: England – „Leave” 53.4% (15,188,406 votes) – „Remain” 46.6% (13,266,996 votes) – „Turnout” – 73,0%; Northern Ireland - 44.2% (349,442) срещу 55.8% (440,707), избирателна активност – 62.7%; Scotland – 38.0% (1,018,322) срещу 62.0% (1,661,191), 67.2%; Wales – 52,5% (854,572) срещу 47.5% (772,347), 71.7%.

От цитираните резултати се забелязват следните няколко фактологии, а именно:

Първо, от януари 2015 г. до септември същата година средните прогнозни резултати показват „разминаване“ на привържениците и противниците на „излизането“, т.е. по-конкретно „Remain“ надвишава „Leave“. „Ножицата“ между тях е твърде осезателна. Септември 2015-януари 2016 г. това се повтаря, но в приближаващи се параметри. След януари 2016 г. изследваните групи започват да се движат успоредно, но с краткосрочни надделявания една над друга. (Виж последвалата графика.);

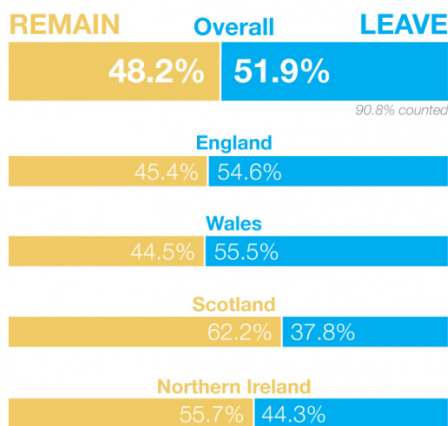
Второ, Категорично се забелязва, че за оставането в Европейския съюз са гласували предимно по-младите британци: от 18 до 24 години – 73%, 25-34 г. около 62% и 35-44 г. – 52%. По-възрастните категорично са за „Brexit“ като над 65 годишните са против Европейския съюз. Следователно, *диференциацията на британското общество е очевидно явление.* (Виж следващата диаграма)

Трето, Англия и Уелс са категорични в своя избор за „Brexit“ съответно – 54.6% и 55.5%, докато Шотландия и Северна Ирландия са на противоположния полюс – 37.8% и 44.3%. Очевидно е разделението на „севера“ за оставане в Европейския съюз и на „юга“ за излизане. В крайна сметка, мнението на Англия и Уелс в референдума надделява и оформя цялостната картина в Обединеното кралство. (Виж Резултатите от британския референдум, следваща диаграма)

Results of the British Referendum

The United Kingdom has voted to leave the European Union. Scotland and Northern Ireland voted to remain, but Britain and Wales elected to leave. Its departure may encourage other countries to reconsider their membership in the bloc.

Copyright Stratfor 2016 www.stratfor.com

English voters are dragging Northern Ireland out of the EU.

**SINN FEIN NATIONAL CHAIRMAN
DECLAN KEARNEY**

Scotland has delivered a strong, unequivocal vote to remain in the EU, and I welcome that endorsement of our European status.

**SCOTTISH FIRST MINISTER
NICOLA STURGEON**

Освен посоченото, еволюцията в настроенията на британците е видна щом се сравнят тези резултати с предходния референдум от 5 юни 1975 г. „Следва ли Великобритания да остане в Европейската икономическа общност“, при който „за“ оставане в Общността (Общия пазар) са гласували 67.2%(17,378,581), „против“ или „не“ – 32.8% (8,470,073) при процент на гласували 64.5%.

Наред с посоченото се заговори за „заразата, наречена референдум за напускане на Европейския съюз“, като се превеждат следните резултати от социологически проучвания:

- Италия: 58% смятат, че има нужда от референдум, 48% биха гласували с излизане от ЕС;
- Франция: 56% са „за референдум“, 41% са „за излизане“;
- Швеция: 43% за референдум, 39% за излизане;
- Белгия: 42% за референдум, 29% за излизане; Полша: съответно 41% за референдум – 22% за излизане;
- Германия: за референдум 40% – за излизане 34%;
- Испания: привърженици 40% – за излизане 26%; и
- Унгария: привърженици за референдум – 38%, за излизане 29%.¹⁰

¹⁰ Изследване на Ipsos Mori сред извадка от 6017 души в периода март-април 2016 г.

При това, настроенята сред европейците за бъдещето на ЕС през 2020 г. са силно комплицирани: едва 16% от запитаните отговарят, че съюза ще бъде по-интегриран, отколкото днес, а почти 1/3 смятат, че ЕС ще има по-малко правомощия, отколкото сега. Други 39% определят, че балансът на силите в ЕС няма да се промени съществено в следващите четири години. Един на десет е на мнение, че ЕС ще се разпадне дотогава, докато само 6% виждат реализирана идеята за единно европейско пространство.

Според проучване на U.S.News&World Report¹¹, свободното движение на хора като един от фундаменталните принципи на Европейския съюз ще пострада, ако се запази тенденцията – над 3 мил. хора да имигрират в Обединеното кралство от други страни на Европейския съюз, а обратния поток да бъде около 1.2 млн. Не случайно над 30% от всички емигранти в Европейския съюз се насочват към Обединеното кралство. Идеята за свободно движение на стоки, услуги и пари в рамките на единния европейски пазар, обезпечавашо изгода на всички 28 държави и привличащо чуждестранни партньори също ще бъде застрашена от провал.

Вземайки под внимание категоричната позиция на другите европейски страни, че искат да видят Великобритания в състава на Европейския съюз, бихме могли да отграничим следните две категории – „противници на Brexit” и „привърженици на излизането”. Социологическите изследвания показват следната конфигурация:

- ✓ Литва „противници на Brexit” – 78%, привърженици – 6%;
- ✓ Малта съотношението е 76 срещу 6%;
- ✓ Португалия – 74 срещу 7%;
- ✓ Ирландия – 72 срещу 10%;
- ✓ Румъния – 70 срещу 4%;
- ✓ Испания – 70 против 6%;
- ✓ България – 67 против 7%;
- ✓ Италия – 67 против 9%;
- ✓ Полша – 67 против 6%;
- ✓ Германия – 59 против 11%;
- ✓ Дания – 56 против 13%;
- ✓ Франция – 50 против 18%;
- ✓ Гърция – 50 против 15%;
- ✓ Нидерландия – 49 против 10%;
- ✓ Австрия – 41 против 18%;
- ✓ Кипър – 35 против 19%.¹²

Според експерти, световната икономика, отчитана по паритета на покупателната способност на валутите е малко над 110 трлн. долара. В този контекст икономиката на Великобритания се оценява примерно на 2,5 трлн. долара, т.е. около 2.4% от нея. Ако икономическият спад в Обединеното кралство, вследствие на Brexit е 6%, то тази дълбока рецесия ще доведе до съкращаване на световната икономика с 0.15%, но ако той е 2%, ефекта ще бъде само около 0.05%.¹³

¹¹ *What Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. Here's a breakdown of the nation's relationship with the region. June 22, 2016*

¹² *Deidre McPhillips. What Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. June 22, 2016*

¹³ *Сенинский, С. Современная Европа и Brexit на весах//http://ru.krymr.com/a/27815142.html (26 Септември 2016 г.)*

Важността на проблема се подсилва от факта, че около 30% от преките чуждестранни инвестиции във Великобритания са насочени в нейния мощен финансов сектор, чийто обем съставлява около 17% от brutния вътрешен продукт на страната. Още повече, че Лондон е силен привлекателен център от геополитическа величина за банкови и борсови транзакции. Така например, според Global Financial Centres Index 20 към септември 2016 г. Лондон е на първо място с 795 т. (GFCI 19 Rank – 1, Rating – 800), след което следват Ню Йорк, Сингапур, Хонг Конг, Токио и други мегаполиси както следва:¹⁴

Centre	GFCI 20		GFCI 19		CHANGES	
	Rank	Rating	Rank	Rating	Rank	Rating
London	1	795	1	800	◀ 0	▼ 5
New York	2	794	2	792	◀ 0	▲ 2
Singapore	3	752	3	755	◀ 0	▼ 3
Hong Kong	4	748	4	753	◀ 0	▼ 5
Tokyo	5	734	5	728	◀ 0	▲ 6
San Francisco	6	720	8	711	▲ 2	▲ 9
Boston	7	719	9	709	▲ 2	▲ 10
Chicago	8	718	11	706	▲ 3	▲ 12
Zurich	9	716	6	714	▼ 3	▲ 2
Washington DC	10	713	7	712	▼ 3	▲ 1

Източник: „GFCI 20 Overall Rankings”. Long Finance. September 2016

Така, че **Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур и Токио са петте водещи световни финансови центрове. Лондон е една точка напред от Ню Йорк (по скала от 1,000 пункта това е незначително). Сингапур е 42 точки зад Ню Йорк и се намира на трето място. Токио е на пето място и е 60 точки зад Ню Йорк.**

IV. Понятието „**Bremain**“ произхожда от съкращение на „British Remain“, отнасящо се до избирателите, гласували за оставането на Великобритания в Европейския съюз. Тяхната теза е, че икономическия ефект от излизане на Обединеното кралство ще е много тежка депресия, която ще постави страната в състояние на слабост и ще причини големи щети на икономиката. Следователно Обединеното кралство в рамките на Европейския съюз е символ за свобода, сигурност, икономическа отговорност и иновации, предизвикателство към всички европейски граждани. С други думи, британците са ангажирани с европейския проект като стожер на мира, свободата и благоденствието на всички бъдещи европейски поколения. Като най-ярък израз на кампанията „Bremain“ са бившите вече премиер на Великобритания Дейвид Камерън и канцлерът на хазната (финансов министър) Джордж Озбърн. Те застъпват позицията, че излизането от Евросъюза се доведе до свиване на brutния вътрешен про-

¹⁴ „GFCI 20 Overall Rankings”. Long Finance. September 2016

дукт, позовавайки се на постановката „направи си сам рецесия“. Процесите, отключени от референдума за излизане от ЕС ще бъдат усещани силно още десетилетия и вероятно ще бъдат негативни в политически план.

Brexit Falout се отнася до това, че излизането от Европейския съюз ще задейства член 50 на договора от Лисабон. Той реформира Договора за Европейския съюз (ДЕС), Договора за създаване на Европейската общност (ДЕО) и последния Договор от Ница от 2001 година. Според него всяка държава-членка на Европейския съюз може да реши да се оттегли от него, като трябва да вземе предвид изискванията на собствената си конституция. Определя се срок от 2 години, в който предишно подписаните договори между напускащата страна и ЕС продължават да се прилагат, освен ако преди това не бъде постигнато споразумение за излизане от съюза.

Breentry се отнася до кампанията, която трябва да убеди британските законодатели да игнорират резултатите от референдума, чрез изпращане на шаблон по e-mail до вашия местен депутат, като например: „Призоваваме депутатите да отхвърлят резултатите от референдума за Европейския съюз.“

Breversal е по-рядко срещана производна на Beentry. Може да има начин да се отмени решението за излизане от Европейския съюз. Така например, при тъй нар. „норвежка схема“, страната не е член на Европейския съюз, но може да влиза в европейската икономическа зона, получавайки същите търговски преференции като член на Съюза. „Канадската схема“ пък акцентира на особените търговски преференции, при които партньора на ЕС не плаща вноски в общоевропейския бюджет.

Според анализаторите вероятните ефекти от Brexit върху Великобритания ще се оценят като процентна промяна в БВП при евентуално излизане от ЕС, сравнено с оставането, както следва:

- ♦ London School of Economics - спад с минус 7.8%;
- ♦ Her Majesty's Treasury (HM Treasury) – спад с минус 7.5%;
- ♦ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) – спад с минус 5.2%;
- ♦ CBI/PwC Financial Services Survey – спад с минус 3.5%;
- ♦ National Institute of Economic and Social Research (NIESR) – спад с минус 3.2%;
- ♦ Oxford Economics – спад с минус 2.8%;
- ♦ Economics for Brexit – плюс 4%.¹⁵

Наред с посоченото, мненията за „ефектите от Brexit“ твърде противоречиви. Ще преведем две таблици, изразяващи „песимистичния“ и „оптимистичния“ сценарии, а именно виж последващите една след друга таблици 1 и 2:

¹⁵ Манолова, М. и М. Димитров. Пет графики за Brexit // http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/sviat/2016/06/23/2782554_pet_grafiki_za_brexit/ (10 Септември 2016 г.)

Table 1: The effects of Brexit on UK living standards

	Optimistic	Pessimistic
Trade effects	-1.37%	-2.92%
Fiscal benefit	0.09%	0.31%
Total change in income per capita	-1.28%	-2.61%
Income change per household	-£850	-£1,700

Source: CEP calculations (see Dhingra et al, 2016, for technical details).

Notes: *Optimistic scenario*: Increase in EU/UK Non-Tariff Barriers (+2%) + exclusion from future fall in NTB within EU (-5.7%), saving of 17% of 0.53% lower fiscal transfer. *Pessimistic scenario*: MFN Tariff + increase in EU/UK Non-Tariff Barriers (+6%) + exclusion from future fall in NTB within EU (-12.8%), saving of 0.31% net fiscal transfer.

Table 2: The effects of Brexit and unilateral trade liberalisation on UK living standards

	Optimistic	Pessimistic
Brexit trade effects (from Table 1)	-1.37%	-2.92%
Fiscal benefit (from Table 1)	0.09%	0.31%
Unilateral liberalisation	0.30%	0.32%
Total change in income per capita	-0.98%	-2.29%

Source: CEP calculations (see Dhingra et al, 2016, for technical details).

Notes: This includes simulating the unilateral removal of all tariffs on imports into the UK.

Очевидно е, че песимистичните сценарии след Brexit преобладават. Те показват, че съчетавайки това с оценките, че спад от 1% в търговията намалява доходите на глава от населението от порядъка между 0,5% и 0,75%. Това предполага, че напускането на ЕС и присъединяването към Европейското икономическо пространство (*European Economic Area (EEA)*) ще води до намаляване на доходите на глава от населението на Великобритания с между 6,3% и 9,5% (£ 4200 до £ 6400 на домакинство на година). Тези оценки са много по-високи от разходите, получени от статичния търговски модел, което предполага, че динамичните печалбите от търговията могат да бъдат водещи.

Заклучение

Първо, като част от европейското икономическо пространство, трябва да уважаваме законния вот на британския избирател, да го възприемаме като една закономерна, нова реалност, която постепенно ще трансформира интеграционните процеси на стария континент;

Второ, необходимо е да търсим подходи за сближаване, а не да лансираме съществуващите противоречията на преден план. Със сигурност не бива да изпадаме в другата крайност като допуснем разпадане на Европейския съюз. На него трябва да гледаме позитивно като на функциониращ механизъм. Убедени сме, че напред ще се търсят нови лостове за по ефективен негов формат.

Трето, Великобритания навлиза в нов етап от своето развитие. Ефектите от Brexit ще имат краткосрочни и дългосрочни проекции, които ще рефлектират върху интеграционните процеси в европейското икономическо прост-

ранство. От една страна, логично е да се засилят центробежните процеси и сепаратистките настроения в Европейския съюз, страните да се разделят на „периферия“ и „ядро“ и т.н., но от друга, Обединеното кралство е сигурен и предвидим партньор, водещ индикатор за активизация на търговско-икономическите отношения между страните от стария континент.

Използвани източници и литература

1. Аврейски, Н. Великобритания и Европа. Обединеното кралство и европейската интеграция. Изд. Фабер, 2016, Велико Търново, ISBN 978-619-00-0320-5
2. Кисинджър, Х. Политиката. Към дипломацията на XXI век. Издателство „Прозорец&Труд“, 2002, С., ISBN: 954-528-340-8
3. Лукач, Дж. Краят на XX век и краят на модерната епоха. Издателство „Обсидиан“, 1994, С., ISBN: 954-824-013-0
4. Паксман, Дж. Англичаните. Портрет на един народ. Изд. Еднорог, С., 2013, ISBN 978-954-365-123-8
5. Манолова, М. и М. Димитров. Пет графики за Brexit/http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/sviat/2016/06/23/2782554_pet_grafiki_za_brexit/(10 Септември 2016)
6. Сенинский, С. Современная Европа и Brexit на весах // <http://ru.krymr.com/a/27815142.html> (26 Септември 2016 г.)
7. „Bagehot’s notebook” на списание „The Economist” с дата 21 юни 2012 г. hat Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. Here's a breakdown of the nation's relationship with the region. June 22, 2016
8. 8Deidre McPhillips. What Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. June 22, 2016
9. „GFCI 20 Overall Rankings”. Long Finance. September 2016/ http://www.longfinance.net/images/gfci/20/GFCI20_26Sep2016.pdf
10. HM Treasury analysis: the long-term economic impact of EU membership and the alternatives. April 2016, London SW1A 2HQ, Print ISBN 9781474130899 Web ISBN 9781474130905